

Моїсєєва М.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музики і хореографії з методиками викладання Житомирського державного університету імені Івана Франка

КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ США (на прикладі штату Північна Кароліна)

Вивчення провідних світових практик у галузі музичної освіти є важливим аспектом професійної діяльності сучасного викладача дисциплін музично-виконавського циклу. Основні організаційно-методичні особливості концертмейстерської підготовки студентів у Школі мистецтв університету Північної Кароліни (*University of North Carolina School of the Arts*, м. Уїнстон-Сейлем) подано у цій публікації.

Як відомо, університети є багатопрофільними навчальними закладами, що здійснюють підготовку фахівців та дослідницьку діяльність у різноманітних галузях знань, зокрема, і в царині музичного мистецтва. Школа мистецтв університету Північної Кароліни – це академічний коледж, що має бакалаврські та магістерські програми за різними мистецькими напрямками: кіно і телебачення, класична і сучасна музика, театр і хореографія, образотворче мистецтво та скульптура, дизайн та моделювання тощо. До структури цього закладу входить також профільна старша школа (*High School*), де учні 8 – 12 класів отримують загальноосвітню підготовку та вивчають фахові мистецькі дисципліни. Така організація навчання певною мірою вирішує профорієнтаційні питання та надає школярам ґрунтовну підготовку з профільних навчальних дисциплін, що створює найкращі можливості для вступу до вищого навчального закладу.

Маючи потужні програми підготовки професійних музикантів, Школа мистецтв готує композиторів, співаків, а також виконавців на струнних, духових, ударних інструментах, гітарі, фортепіано, органі. Оскільки концертмейстерська підготовка студентів здійснюється за окремим навчальним планом (*collaborative piano program*), розглянемо особливості підготовки фахівців-концертмейстерів різних кваліфікаційних рівнів.

Програма співробітництва на фортепіано (*collaborative piano program*) готує студентів до професійної концертмейстерської кар'єри у вокальній та інструментальній площині. Цей напрямок підготовки як окремий фах започатковано в Школі мистецтв університету Північної Кароліни в 2001 році. Отже, майбутній *collaborative pianist* або *collaborative artist* (така назва фаху використовується тут і в багатьох музичних навчальних закладах США замість слова *accompanist* [3]) займається за окремим навчальним планом, який спрямований не лише на формування музично-виконавських навичок студента, а й на розвиток його комунікативних та партнерських якостей.

Слід відзначити, що тлумачення статусу людини, що акомпанує, як рівноправного творчого партнера, а не як підлеглої особи, сьогодні вже не потребує спеціальних доказів. З психологічної точки зору спільне виконання музичних творів є організованою системою активності індивідів, спрямованою на відтворення духовно-змістовного задуму композитора, який міститься в музичному творі. Системний аналіз ансамблевого музикування та акомпанування як різновидів спільної музично-виконавської діяльності вважаємо за доцільне проводити за такими напрямками (відповідно до концепції спільної діяльності А. Журавльова): предметний (змістовий аналіз), суб'єктний (аналіз колективного суб'єкта), організаційний (аналіз засобів та стилю виконання) [1]. Колективний суб'єкт спільної музично-виконавської діяльності характеризується певними особистісними якостями, що зумовлені складністю завдань цієї діяльності, до яких насамперед слід віднести завдання синхронізації: спільного вступу та зняття звуку, дотримання пауз і цезур, визначення міри агогічних відхилень, виконання повільних темпів тощо. Оскільки поряд із завданням синхронізації спільна музично-виконавська діяльність потребує узгодження виконання в динамічному, артикуляційному та образно-емоційному плані, виконання цих складних завдань детермінує характер вимог до різних сторін підготовленості партнерів та до їх вміння взаємодіяти. Комплекс певних властивостей особистості та професійних

здібностей піаніста-концертмейстера, що сприяють успішності цієї взаємодії, і складає його ансамблеву компетентність [2].

Концертмейстерська програма Школи мистецтв університету Північної Кароліни є, на наш погляд, саме суб'єктоцентричною, бо забезпечує гнучкі можливості фахової підготовки студентів завдяки інтенсивній практиці та самостійному вибору ними певних навчальних курсів. Так, майбутні концертмейстери отримують досвід надання фортепіанної підтримки студентам різних виконавських спеціальностей, часто виступають зі своїми вокальними та інструментальними партнерами в їхніх сольних концертах, грають в ансамблях різного складу та беруть участь у майстер-класах. Активна участь студентів у виконанні камерної музики, у роботі оперної студії та у складах інших великих ансамблевих колективів також є важливою частиною їхньої професійної підготовки. Творча діяльність стає джерелом внутрішнього зростання особистості та її професійного становлення. Окрема увага приділяється заняттям зі швидкого розучування репертуару та читання з листа. Виконавці-ілюстратори, що працюють на програмі концертмейстерської підготовки, є справжніми професіоналами своєї справи. Навчальний план *collaborative piano program* включає дві основні дисципліни – курс вивчення репертуару (*the literature seminar*), що упродовж двох років зосереджується на опрацюванні великої кількості вокальної та інструментальної літератури для концертмейстера, та курс підтримки різноманітних концертмейстерських навичок (*the support skills seminar*) [4]. Ці курси можуть вивчати також і студенти-піаністи та органісти на рівні магістратури. Майбутні концертмейстери відвідують і клас вокальної дикції, бо це сприяє кращому розумінню специфіки роботи з вокалістами. Серед факультативних курсів, що пропонуються студентам, – заняття в класі органу, клавесину та/або диригування. Щорічно проводиться заключний концерт, а випускники складають підсумковий іспит зі швидкого розучування репертуару.

Для спеціалізації партнерського фортепіано (вважаємо, що така дефініція цілком відповідає змісту *collaborative piano program*) передбачено також і

магістерську програму, що дозволяє студентам продовжувати опановувати концертмейстерську майстерність. Для випускників магістратури сольної та концертмейстерської фортепіанної спеціалізацій, що мають особливі успіхи у навчанні, передбачено річну програму навчання з метою отримання Сертифікату професійного виконавця. Студенти-піаністи і органісти усіх рівнів підготовки (старші школярі, студенти, магістранти) також мають можливість відвідувати заняття в класах концертмейстерської програми. Для них розроблені окремі навчальні курси, що охоплюють широке коло питань: звукодобування, ансамбль, швидке розучування репертуару, стилістику, репертуар та професійну взаємодію в процесі спільного музикування.

Таким чином, аналіз особливостей концертмейстерської підготовки студентів Школи мистецтв університету Північної Кароліни дозволяє виокремити дві основні тенденції: до звуження спеціалізацій та до опанування суміжних дисциплін. Це дає простір для більшої індивідуалізації навчання через надання студентам права свідомого вибору навчальних курсів, що безумовно, підсилює мотивацію їхнього професійного розвитку та забезпечує кращі можливості для майбутнього кар'єрного зростання. Проте широке застосування таких практик у вітчизняних навчальних закладах залишається наразі дещо обмеженим через надмірне завантаження навчальних планів великою кількістю обов'язкових дисциплін та недостатню самостійність університетів у питаннях розробки індивідуальних планів підготовки кожного студента. Організація диференційованого навчання має створити сприятливі умови для розвитку особистості у відповідності до її потреб, можливостей та професійного самовизначення.

Список використаної літератури

1. Журавлев А.Л. Совместная деятельность как объект социально-психологического исследования // Совместная деятельность: Методология, теория, практика / Отв. ред. А.Л. Журавлёв, П.Н. Шихирев, Е.В. Шорохова. – М.: Наука, 1988. – С. 19-36.
2. Моїсєєва М.А. Теоретико-методичні основи навчання ансамблевої гри: Навчально-методичний посібник. – Житомир: Волинь, 2002. – 208 с.
3. <http://collaborativepiano.blogspot.com/2005/11/degree-programs-in-collaborative-piano.html#.UHhvQa55cv8>
4. <http://www.uncsa.edu/music/colpiano.htm>